

آبونه شرايطى

ممالك عثمانيه ده سنه لى (٦٥) ، الق
آيلنى (٣٥) غروشدر .
ممالك اجنبيه ده سنه لى (١٧) ، الق
آيلنى (٩) فرنقدر .

اداره خانه

باب قاي جاده سنده ورخان بك خاننده
نومرو ٢٣-٢٦

اخطارات

آبونه بدلى پشندر .

§

مسلكه موافق آثار مع الممنونيه قبول
اولنور . درج ايديمهين يازيلار
اعاده اولوعار .

الشيخ الاسلام

سر ٦ (١) ٣٣٠ ١٣٣

دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی هفته لى مجموعه اسلاميه در

والله يهدى من يشاء الى صراط مستقيم

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

صاحب و مدير مسئول : ح . اشرف اديب

جلد ٢ - ٩

١٤ ربيع الاول ١٣٣١ پنجشنبه ٧ شباط ١٣٢٨

عدد ٥٠ - ٢٣٢

خلق طرفدن سکا یا بلدیغنی ایسته رسهك اونى یاپ . هر نه بی که خلق طرفدن سکا یا بلدیغنی ایسته منزههك ، اونکه خلقی از عاج ایتمه . « حدیث شریفه ناظر در . احمد نعیم

اسلامده فن فلسفه

بشنجی عصر هجریده مصر

مصرک ؛ بشنجی عصر هجریده ؛ باشند باشه ؛ وزرا و امرانک احتراصات سفیله لرینه بر جدالکاه تصادم اولدیغنی کوریورز . فی الحقیقه بو عصرده شخصی نزاعلر ، موقع مجادله لری ، پوست غوغالری مملکتی یاقوب قاوورمش ، انصافسزجه نه زمشدر . مع مافیہ ینه شایان شکر اندرکه وزرانک مجادلات احتراصکارانه لری علوم وفنونک انکشاف وترقیسنه حائل اوله مامشدر .

سیاسی احتراصلر مصرده قوتلی ومتین بر حکومت تأسسنه مانع اولمش ایسه ده انکشافات علمیه بی تأخیر ایده مامشدر .

مستصرك اوزون و فقط وقعه آلود اولان دور حکومتده مقام وزارتہ ارقبا ایدلر میانده فنون و صنایعی جداً حمایه ایتمش عالی سیالرده وارددر .

نام معالی اتسامی تاریخک ابدنمون صحیفنه زینت بخش اولان مشهور (بدرالدین جمالی) بو وزیرلر آره سنده ممتاز بر پایه عال العال احراز ایتمش اعظامدندر .

مصر ، هرج ومرج ایچنده پویان ، احتراصات شخصیه نك عاجز بر بازیجه سی حالته کلش اولان حکومت بی تاب وتوان قالدینی بر هنکامده مستصرك ، بدرالدینی (مدبر دولت) عنوانیله مقام وزارتہ کچرهمشدی . بدرالدین خارقه نما بر ده ای سیاسی ایله آزمدت طرفنده کردونه دولتی سیر طیبه یسنه ارجاع و آسایش وانتظامی اعاده یه موفق اولدقدن ماعدا . مصری بر کلزار معرفت حالته کتیرمشدر .

بدرالدین ، تاریخ وقاتی اشعار ایدن ۴۸۷ سنه سنه قدر بوتون غیرتی علوم وفنون ، صنایع و ادبیاتک ترقیسنه حصر ایتمشدر . علما و فضیلابی حمایه ، ممالک بعیده ده علم و عرفانلریله اشهار ایتمش اولان ذواتی مصره جلب ودعوتله کندیلرینی انواع التفات واکرامه مظهر ایدردی .

الازهر مدرسه سی داها بو دوره ثمره فیوضاتی یتیشدیرمکه باشلامشدی . فی الحقیقه عالم اسلامک بویوک واکتبتبحر ریاضیونندن معدود اولان ابن هیثم (الحازن) بو عصرده ازهرک زیر سقف عرفان پناهنده نشریات فنییه چالشمقده ایدی .

ابن هیثم دن سوکره علی بن رضوانده ازهرک شائی اعلا ایدن افاضلن صاییه بیلیر . کرچه مشارالیه ابن هیثم درجه سنده بر شهرت اکتساب ایده مامش ایسه ده حیات منزویانه سنی تتبعات وتدقیقات علمیه یه حصر ایتمش متبحرین علمادندر . ازهرک بحق مدار مباحثاتی اولان

وابسته در . دیگر بر حدیث شریفه : « البرحسن الخلق والاثم ماحاک فی صدرک وکرهت ان یطلع علیه الناس = بر ، یعنی اییلک ، حسن اخلاقدر . کنهاده قلبکده برله شوبده ناسک آکا مطلع اولدیغنی ایسته مدیکک شیدر . » ، دیگر بر حدیث شریفه : « ما کرهت ان یراه الناس منک فلا تفعله بنفسک اذا خلوت = سندن صدورینی خلقک کوردیکنی ایسته مدیکک شیئی یالکز ایکنده کندی کندیکه یاپمه . » بویوریلور .

برکره دوشونه لم . ناسک مطلع اولدیغنی ایسته میه حکمز شی عقلک برقاعده کلیه اوله رق طانیق ایسته مدیکک ، بکنمدیکک شیدن باشقه سی اوله بیلیرمی ؟ برو معصیتک ماهیتلرینی تعیین ایدن بوقاعده لریک قانتک قانون اخلاقیسنه ده راجح اولدیغنی ینه عقلمز بزه سو ییلور . زیرا قانتک سالف الذکر قانونی یالکز افعالزده یعنی اعمال جوارحه زه شامل کبی کورونیور . بوقانون نیات ومقاصدمز یعنی اعمال قلبی اهل ایدیور . قوه ده قالمش ، کتم نوایدن ساحه تطبیقه چیقمامش اعماله مسئولیت ترتب ایتمدیککی اوقدر آچیق کوسترمیور . قانتک قانوننده کی « حرکت ایت » صیغه امرینک متضمن اولدینی معنایی نیاتزده تشمیل ایتسهک بیله حدیث شریفک طرز بیاننده کی رجحان وکاله ینه خلل کلز . زیرا بوتون انسانلری یکدیگرینه قارشى فئالق ایتمک قصدیله مشبوع فرض ایتسهک اراده شر اعمال جوارح واسطه سیله فعلاً خارجه تجلی ایتمدیکجه کیمسه یه بر ضرر ترتب ایتمه چکندن بو حکمک قانون اخلاقی بی ، وظیفه بی یالکز اعمال جوارحک حسن استعمالنه قصر ایتمدیککی آکلشیلور . حدیث شریفده ایسه خیر اولسون ، شر اولسون نیاتمزک کافه سندن مسئولی اولدیغمز صراحت تین ایدیور . بناء علیه قانون شرعی یه کوره بز ساحه فعله چیقمامش نیاتزندن ده مسئولز . نته کیم قرآن کریمده : « وان تبدوا ما فی انفسکم او تخفوه بحاسبکم به الله = نفسکزده اولانی اظهارده ایتسه کز ، اخفاده ایتسه کز الله تعالی سزندن حسابی صوراجقدر . سوره بقره آیت ۲۸۴ . » ، دیگر بر آیت کریمه ده : « ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه مسئولاً = شهسز سمع ، بصر ، قلب ، بونلرک هپسندن طولانی سؤال واقع اوله جقدر . سوره اسرا آیت ۳۸ ، دییه وارد اولمشدر .

بزجه انسانک قیمت اخلاقیه سی اعمالندن زیاده نیتیه در . پیغمبرمن (صلی الله علیه وسلم) افندمن اعمالمزک قیمتی نیات ایله اولچوله چکنی افهام ایچون : « اما الاعمال بالنیات = عمللرک قدری آنجق نیات ایله در » بویوردقلری کبی دیگر بر حدیث شریفه : « ان الله لا ینظر الی صورکم واعمالکم ولیکن ینظر الی قلوبکم ونواياکم = الله تعالی سزک صورتلرکزه ، عمللرکزه باقماز . قلبلرکزه ، نیتلرکزه باقار . » دیگر بر حدیثه ده : « نية المؤمن خیر من عمله = مؤمنک نیتی عملندن خیرلیدر » بویوریلور . قانتک قاعده سی ایسه دمن سو یله دیکمز اصل قاعده کلیه شرعیه نك بر فرعی اولوب : « ما احببت ان یفعل بک الناس فافعله بهم وما کرهت ان یفعلوا الناس بک فدع الناس منه = هر نه بی که

ایتمش در . علوم حکمیہ ، فلسفیہ و طبیعیہ کی درجہ تجزی ایسہ
رقباسنک بیله تحت اعترافندہ ایدی . بوتون بو فنسره دائر یازمش
اولدینی کتابلرک عددی ایکویزی تجاوز ایدیور .

حکمت طبیعیہ دن مبحث ضیا حقدہ کی کتابی ، بوتون آوروپا
علماسنک حیرت و تقدیرینی جلب ایتمش وارباب فنی کندیسنه مدیون
و منتدار براقشدر .

بو نقطہ نظر دن ابن هیثم ؛ بر خارقه فطرت اولدیغندہ شبہ
ایدیله مین ابن سینا کی ؛ عالم اسلامک بحق مدار فخر و مباہاتی اولان
متبحر ، جوال وزنکین دماغلر آرسنہ ؛ دائما اک عالی واک یوکسک
درجہده تعداد اولمایدیر .

ابن هیثم ، بتون شعبات معرفتی محیط بر دها ایدی . فقط
نظریات طبیہده کی وقوف کاملنه رغماً بالفعل اجرای طبابتندہ بولمامش
اولدیغندن عملیاتده ابن سینا درجہسندہ بر مہارت اکتساب ایدہ مامشدر .

ابن هیثم ، بر فیلسوف ، بر حکمت شناس ، بر طبیعت علمی و ہر
شیدن اول بر ریاضی ایدی . مشارالیک درجہ تجر و پایہ کمالی لایق
اولدینی درجہده تقدیر و تجیل ایدہ بیلیمک ایچون ، بوتون بوفنلرہ دائر
یازمش اولدینی کتابلری تدقیق ایتمک ایجاب ایدر .

ابن ہیثم ، معارف اسلامیہ ایچون ایدی بر شان ، مخلص بر شرف
اولدینی کبی تاریخ فنون نقطہ نظرندن دہ شایان تتبع بر دہای نی پایاندہ .
بو دہاء صوک زماندہ غربہ ؛ شرقدن داہا ثنی تقدیر ، داہا زیادہ
تدقیق ایدلمشدر . اولدقہ اوزاق بردوردنبری ابن ہیثم ، آوروپا ارباب
علومنک نظر دقتی جلب ایلشدی . مبحث ضیایہ عائد اولان کتابی
لاتینجیہ نقل و ترجمہ ایدلکدن صوکرہ ابن ہیثمک آوروپادہ کی شہرتی
بوس بوتون آرتمش و نام ابد اتسامی تاریخ فنونک اک مہم صحیفنی
اشغال ایلشدیر .

فقط بو کتابک لاتینجہ ترجمہسی (الحازن) نامی آئندہ نشر
ایدلمش اولدیغندن ؛ بر چوق زمانلر ؛ آوروپا ارباب فنونی ابن ہیثمک
الحازندن باشقہ بر ذات اولدینی ذہابندہ بولمشلردی . صوک زمانلردہ
(کتاب المناظر) مؤلفی اولان الحازنک ابن ہیثم دن باشقہ بر ذات
اولدینی صورت قطعیدہ آکلاشامش و بو خطا تصحیح ایدلمشدر .
مدقق شہیر موسیو شاسل (Chasles) بیله بو خطایہ دوشمکدن
قورتیلہ مامشدر .

ابن ہیثم ہجرتک ۳۵۴ نجی سنہسندہ بصرہده تولد ایتمشدر .
(کتاب فی تقویم صناعۃ الطیبیہ) عنوانی ائزندہ ہجرتک ۴۱۷ نجی
سنہسندہ آلتمش اوچ یاشندہ اولدیغنی تصریح ایدیور . مشار الیک
مصرہ ہجرتی اسبابنہ دائر مختلف روایات سرد ایدلمکدہدر :

دینیلورکہ : ابن ہیثم بصرہده ایکن والیلک قدر ارتقا ایتمشدی .
فقط ، مطالعہ و تتبعات فنیہ اولان فرط انہما کتہ غلبہ ایدہ میہرک
توسیع معلومات و تدقیق کائنات فکریلہ مأموریتدن بالاستعفا سیاختہ
چیقمش و بو صورتلہ مصرہ کیدہرک اورادہ اختیار اقامت ایتمشدر .

بوایکی محترم سیما ، ذوق تتبع ، حرص مطالعہنک ثباتکار بر نمونہسی
کبی کوستریلہ بیلیر .

علوم طبیعیہ متخصصلری میانندہ عمر بن علی نامندہ برداتی دہ
ذکر ایدہ بیلیرز . عمر ، خلیفہ حاکم بامر اللہ نامنہ اتحاف ایتمش اولدینی
فن کمالیہ عائد بر ائریلہ اشہار ایلشدیر .

بو عصرده مصرده نشر و تالیف ایدیلن آثار و مؤلفات مخلصہ ،
ام دنیاک سمای عرفانی رنگارنگ شعااتہ غرق ایدلمکدہ ایدی . بوکبی
قیمتدار کتابلرہ مالی اولان کتبخانہلر ایسہ مصرہ ایدی بر شہرت
بخش ایلشدیر .

فاطمیلرک قاہرہده تأسیس ابتدکاری بو بوک کتبخانہ ، ہربری
بیکلرحہ مؤلفات عالیہ ایہ مالی اون سکز قدر جسم صالوندن مرکب
بر مؤسسہ عظیمہ ایدی .

معروف ذواتک خصوصی درالکتبلری ایسہ رسمی و عمومی
کتبخانہلردن ہیچدہ آشاغی قالیوردی . بدرالدین جمالی نک مخدوم
و خلفی وزیر (افضل) ک وفاتندہ کتبخانہسندہ بشیوز بیک جلد
کتاب بولمشدی . شایان تأسف درکہ بو قیمتدار کتابلر ، بومعظم
کتبخانہلر ایدی تخریبدن قورتیلہ مامش ، اخلافہ بولنردن پک آز
برمقداری انتقال ایدہ بیلمشدر . وزراء مصریہ دن بریسی بو بوک
کتبخانہ دن بردفعہدہ یکرمی بش دہ و بویکی کتاب قالدیرمشدی .
بو کتبخانہلرک بر قسمی دہ بر بریلر طرفندن یاغما و تخریب ایدلمشدر .
بر بریلر کتبخانہلردن طوبلادقلری کتابلرک مذهب و مزین جلدلرینی
سوکرک المشر و کتابلری براوویہ آتمشدردی . روزکارلر آتیلان
کتابلرک اوزرلرینی قوملرہ ستر ایدہرک بررتیہ حاصل ایتمش اولدیغندن
بو صورتلہ تشکل ایدن تپلرہ (تل الکتب) نامی ویرلمشدی .

زنکین دارالکتبلر آرسندہ برنجیلکی احراز ایدر (امیرمباشر) ک
کتبخانہسی دہ بالآخرہ تخریب ایدلمش اولان مؤسسات میانندہدر .
بشنجی عصرده مصرده فن طب دہ پک زیادہ مظهر ترقی اولمشدی .
رئیس الاطبا مقامندہ علی بن رضوان کبی آباء طب دن مقتدر و حاذق
بر ذات بولینیوردی .

ابن الرہتم

ابوعلی محمد بن حسن بن الہیثم ، ابن سینادن صوکرہ اون برنجی
عصر میلادیدہ افاق شرقدہ ظہور ایدن اک یازلاق ، اک شمشعدار
برسیای معالی ناردیر .

ابن سینانک ہنوز پک کنج دینیلہ جک برسندہ ایکن کوسترمش
اولدینی دہای خارقہ نماسی ایلہ قانون ، شفاء و نجات کبی مؤلفات
مخلصہسی بر طرف ایدیلرسہ ، ابن ہیثمی شرقک فنون شتی دہ اک متبحر
بردہیسی کبی تلقی ایدہ بیلیرز .

فی الحقیقہ ابن ہیثم ، اک یوکسک موضوعلری تدقیق ایتمش ، اک
غامض مسائل قورجالامش ، اک مغلق مباحثلہ دورا دور مشغول اولمش
بر خارقہ فن و حکمتشدر . علوم ریاضیہدہ اک یوکسک پایہنی احراز

برجو عرش و فرس آچیلیر روحه منتهی ؟
برعالم خوارق و فردا ، کنیش ، تهی ...
کوزلر دولار سرشک تأثرله نا کهان .
بزله ، زمین أجرة برر سایه خزان .
کلدک حضور لطفککه یاربی ایشته بز ،
بزله بهاری کورمه مش اولاد ماتمز .
دنیاده ساده ضربت وحسرتله آغلادیق ؟
بیلرجه قلبمزده فلاکت قوجاقلادیق .

بز آغلادیق و روح رسولک هب آغلادی .
آقشاملرک کوزنده کونش قانله جاغلادی .
آرتق یتر بو ظلم و تعدی ، بو اعتساف !
آرتق یتر هلاله بو یلدا ای انخساف !
ای رب منتقم ، یتر آرتق یتر بو ذل .
قارشیمده ای صلیب محقر ازیل ، کوچول !
صوص ای کنیسه لرده کی ناقوس شرک و ضال !
صوصدور او ولولاتی سن ای رب ذوالجلال .
کوکلرده نجم و ماهی مظفر قیل ای جلیل ،
یوکسل و چیق اریکه که ای بدر منزل !
آرتق سرمالککه قوی تاج نورگی .
کوم مرقد ظلامه صلیک ضرورخی !

احمد نجم الدین

ای شرق ا

— فکر قارده شم م . شمس الدین بکه —

کوک ، یر ، کونش ، دوشونجه لی بیلدیزلرک بوتون
مغموم و مغترب سنی باق دیکله ور بوکون .
سن اونلرک حریم کبودنده چوق زمان ،
چوق او قولرله چوقجه یورولدک بر آزاویان !
هرکس او یاندی ، سن ده او یان ، سن ده تتره بر ،
دنیاده یوقسه بر دیله کک قوش مزاره کیر !
هرکس دوشوندی ، سن ده دوشون ، سن ده شکی آت ؟
عقباده وارسه بکله دیکک طورمه ، هایدی ، بات !
بات ، برده اورده مسخره اول ، شاد و خرم اول ،
باتمق ، اسارت ... ایشته نصیبک نه شانلی یول !
چیقماز فقط سوکنده نه دنیا ، نه آخرت ؟
« قهر اولمادر . » اوکنده جوشان قانلی عاقبت !
باق ، باشلرک اوچنده دونن « مکر دهر » . باق ،
طوت سوکرا ، جهلی ، ظلمی جهنمه ایجه یاق !

عبداللطیف نوزاد

دیگر بر روایت کوره ابن هیثم ، بصره ده بولندیفی ائاده علوم
ریاضیه سایه سنده نیلک فیضانندن استفاده اولنه بیله جک بر طریق
بولغه مقتدر اولدیغی ادما و اعلان ایتمش اولدیغندن او زمان مصره
حکمران اولان خلفاء فاطمیه دن (حاکم بامر الله) کندیسنی مصره
دعوت ایتمش و اوده بو دعوتله اجابته قاهره یه هجرت ایدرک اوراده
یرلشمش در .

روایتلر هر نه اولورسه اولسون ، تاریخاً محقق اولان نقطه ، ابن
هیثمک خلفاء فاطمیه دن حاکم بامر اللهک ایلک سنه لرده (تقریباً ۹۹۶
سنه میلادیسنده) قاهره یه مواصلت ایتمش اولسی کیفیتیه در . بوتاریخندن
اعتباراً ابن هیثم حیاتی بوس بوتون مطالعات ، تألیفات و تدریساته
حصر ایدرک ازهری فیوضات عرفانیله بر لاله زار کمالته چویرمشدر .
جامع الازهر بو عصرده ابن هیثم ، ابن یونس کبی دهات فن سایه
سنده جهان معرفتک یکانه بردار فنون عرفان نشاری حالی المشدی .
هر طرفدن بیکلرجه شبان معرفت ، ابن هیثمک فیوضات علمیه سندن
استفانسه مقصدیه ازهرک آغوش عرفان پناهنه قوشیورلردی . ابن
هیثم ، فضیلت علمیه سی نسبتنده قناعتکار ، دهاء فطریسی قدرغناه قلبه
مالک افاض لدن ایدی ، غایت کوزل حسن خطی اولدیغی جهتله ،
تدریسات و تألیفاتدن آزاده قالدیغی زمانلرده اقلید و الجسطی بی استنساخ
ایدر و بونلری صاهره رق مقابلنده آلدیغی ۳۰۰ آلتون ایله تأمین معیشته
چالیشیردی .

ابن هیثمک عرب لسان و ادبیاتنده وقوف تامی واردی . لطفکار
منع ، ملتفت ، و شفیق بر ذات اولدیغندن کدیمنیه قازاندیغی مبالغت
قسم کلینسی بیچاره کانه طاغیتیر و بونکله ذوقیاب اولوردی .
(کتاب فی تقویم الصناعاته لطیه) عنوانل ارنده هجرتک ۴۱۷
تاریخنه قدر تألیف ایتمش اولدیغی آثارک اسامینسی تعداد ایتمکده در .
م . شمس الدین

الکبیرات

مناجات

— ۲ —

هر طاشده بر بخور ، متوکل یانار ، اوزار ،
بر عطر پردما داغیلیر لال و محتضر .
یوکسکده بر صدای حزین ایلر اهتراز .
عمقنده قبه نک دو یولور خسته بر نیاز .
ایقاظ ایدر قولقلری محرق بر ایتها ؛
بر چشمه خفادن آقار کهنه بر ملال .
بر اخروی تأمل ایدر قلبی هب طواف ،
آواره غشی ایدر دلی بر حزن پلک و صافی ...